

طب سنتی و واقعیتی کاربردی

مریم آزادی

□ جهاد دانشگاهی با چه انگیزه ای، پژوهشکده گیاهان دارویی را تاسیس کرد؟
 ■ جهاد دانشگاهی یک نهاد عمومی غیر دولتی است که عمده فعالیتش، فرهنگی است. در همین راستا، یک سری واحدهایی را در دانشگاهها مستقر کرده است، که مبنای کارشان بر طرف کردن نیازهای جامعه است و از دانشجویان و اساتید فن کمک گرفته است.
 ریشه فعالیت این پژوهشکده برمی گردد به جهاد دانشگاهی شهید بهشتی، که توسط یک گروه کشاورزی فعالیت در زمینه کشت، معرفی و استفاده از گیاهان دارویی صورت می گرفت بعد جهاد شروع کرد به تاسیس یک سری پژوهشکده که پژوهشکده گیاهان دارویی یکی از آنها است.
 □ با توجه به زمینه فعالیت دانشگاه شهید بهشتی در زمینه گیاهان دارویی ضرورت لزوم تاسیس پژوهشکده گیاهان دارویی در چه بود؟

■ در واقع، زمانی که پژوهشکده گیاهان دارویی تاسیس شد، در هیچ جای ایران به این صورت فعالیت در زمینه گیاهان دارویی انجام نمی شد. دانشکده های داروسازی بخش های فارموکونوزی داشتند که

گیاهان دارویی از ارزش و اهمیت خاصی در تامین بهداشت و سلامتی جوامع هم به لحاظ درمان و هم پیشگیری از بیماری ها، برخوردار بوده و هستند. این بخش از منابع طبیعی قدیمی همپای بشر داشته و یکی از مهمترین منابع تامین غذایی و دارویی در طول نسل ها بوده اند.

گرایش عمومی جامعه به سمت و سوی استفاده از داروها و درمان های گیاهی و به طور کلی فرآورده های طبیعی بویژه در طی سال های اخیر، رو به افزایش بوده و مهمترین علل آن، اثبات اثرات مخرب و جانبی داروهای شیمیایی از یک طرف و ایجاد آلودگی های زیست محیطی از سوی دیگر است.

استفاده مطلوب، منطقی و بهینه از این منابع که به لحاظ فناوری بسیار کم هزینه و ساده تر از صنایع دارویی شیمیایی است می تواند ضمن تامین بخشی از نیازهای عمده بهداشتی و درمانی جامعه از خروج مقادیر متناهی ارز جلوگیری نموده و مانع گسترش وابستگی به بیگانگان شود. بنابراین، با اتخاذ سیاست ها و راهکارهای مناسب و مبتنی بر یک شناخت واقع گرایانه از وضعیت موجود این منابع و کاربرد روش های علمی و صحیح در تمام ابعاد اعم از کاشت، داشت، برداشت و بهره برداری صنعتی و اقتصادی آن، چه از طبیعت و چه در صورت کشت مکانیزه، می توان به درکی واقعی و اصولی در خصوص نقش و بازدهی گیاهان دارویی در جوامع رو به رشد بشری همچون ایران رسید و علاوه بر حفظ و حراست از این سرمایه های ملی به شکوفایی و توسعه پایدار جامعه نیز دست یازید.

پژوهشکده گیاهان دارویی جهاد دانشگاهی در راستای اهداف فوق، چند سالی است که فعالیت در این زمینه را آغاز و به موفقیت های چشمگیری دست یافته است. آقای دکتر سید مهدی ضیایی؛ رئیس پژوهشکده طی گفت و گویی درباره این مرکز و چگونگی عملکردها و نتایج حاصله از آنها توضیحات بیشتری داده اند، که در ادامه می خوانید:

بیشتر روی اثربخشی گیاهان کار می‌شد. کار دانشکده‌های کشاورزی بیشتر بر روی کشت و کار گیاهان دارویی بود. دانشکده علوم هم بیشتر به «هرباریوم» به عنوان موزه ای که گیاهان در آن جمع‌آوری، شناسایی و نگهداری می‌شد، عمل می‌کرد، در واقع فعالیت‌ها مجزا بود. اما کار پژوهشکده گیاهان دارویی از بخش کشاورزی، کشت، جمع‌آوری و شناسایی، مطالعات به زراعی و به نژادی هست تا می‌رسد به اثربخشی گیاه، اثرات آن بر روی حیوانات آزمایشگاهی، تشخیص اثرات سمی گیاه و در نهایت اثر دارویی آن روی انسان. در عین حال، بررسی مسایل فیتوشیمی گیاه، ترکیبات گیاه و... در داخل این مجموعه پیش‌بینی شده است.

□ در پی فعالیت‌های مذکور، پژوهشکده چه اهدافی را دنبال می‌کند؟

■ وقتی شما کاری را شروع می‌کنید، یعنی هدفی را دنبال می‌کنید. کارکردن روی گیاه در این پژوهشکده یعنی این که از گیاهی که به صورت پتانسیل وجود دارد برسید به یک دارو برای سلامتی مردم. این هدف کلی و عمده ماست. اما اگر بخواهیم اهداف پژوهشکده را تفکیک و تبیین کنیم می‌توانیم به انجام طرح‌های پژوهشی کاربردی و توسعه در زمینه علوم گیاهی، شیمی- دارویی، داروسازی و گرایش‌های وابسته اشاره کنیم. همچنین تقویت و تولید دانش نوین و فناوری در زمینه‌های به زراعی- به نژادی، تدوین و ارایه آموزش‌های علمی- کاربردی و دوره‌های عالی پژوهشی با همکاری دانشگاه‌ها و مستندسازی دستاوردهای طب سنتی، ترویج فرهنگ استفاده صحیح و علمی از داروهای گیاهی در سطح ملی و بین‌المللی.

□ پژوهشکده گیاهان دارویی دقیقا از چه زمانی و چگونه کار خود را آغاز کرد؟

■ این مجموعه در سال ۱۳۷۷ توسط هیأت امنا جهاد دانشگاهی تصویب شد و این کار را با سه گروه پژوهشی؛ گروه کشت و توسعه گیاهان دارویی، گروه داروسازی و فارماکونوزی و گروه فارماکولوژی و طب کاربردی، شروع کرد و پس از این که مورد تصویب وزارت بهداشت قرار گرفت، فعالیتش را پیش برد.

□ درباره عملکرد هر یک از این گروه‌ها بیشتر توضیح دهید:

■ گروه کشت و توسعه در زمینه به زراعی- به نژادی گیاهان و کشت گیاهان دارویی بخصوص گیاهان بومی ایران و شرایط مناسب برای رویش گیاه فعالیت می‌کند. در این گروه، مواردی مثل این که چگونه می‌توان شرایط رویش گیاه را برای این که بیشترین ماده موثره را داشته باشد. یا این که گیاه را

در خارج از مزرعه یا داخل گلخانه کشت داد بررسی می‌کند. بر فرض مثال گیاهی هست که بایستی در شرایط خاصی از آب و هوا رشد پیدا کند، خوب این آن شرایط را برای گیاه فراهم و آن را رشد دهد. یا بحث بیوتکنولوژی که رشد گیاهان در درون محفظه‌های شیشه‌ای در داخل محیط‌های رشد و کشت و تولید متابولیسیم‌های ثانویه است. یعنی در حقیقت تولید یک کارخانه داروسازی است، کارخانه‌ای که شما آن مواد موثره را بارشده آن قسمتی از گیاه که این را تولید می‌کند در شرایطی که بیشترین رشد را خواهد داشت ایجاد می‌کنید، این کار این گروه است.

□ با این وصف تفاوت این گروه- با گروه داروسازی و فارماکونوزی در چیست؟

■ گروه فارماکونوزی و داروسازی در زمینه جمع‌آوری و شناسایی گونه‌های گیاهی از مناطق مختلف و نام‌گذاری سیستماتیک آنها عمل می‌کند و از نظر فیتوشیمی بررسی و آنالیز می‌شوند. از این جهت که چه ترکیباتی دارند و چه عصاره‌های اثربخشی می‌توانند داشته باشند. و در نهایت اگر بخواهد دارویی شود این عصاره به چه صورت به

آموزش از اصول کار ما است. و برای فراگیر کردن سطح آن، برایش سطح در نظر نگرفتیم و بر اساس سطح تخصص افراد، تشکیل می‌شود. کسانی که مایلند می‌توانند در این دوره‌ها، شرکت کنند و آموزش ببینند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

سمت دارو شدن فورموله شود، کپسول، شربت، قرص یا غیره و سپس این فورمولاسیون برای انجام مطالعات بالینی یا مطالعات در محیط حیوانی قرار می‌گیرد.

□ چه زمانی دارو مورد استفاده کاربردی پیدا می‌کند و چگونه تأیید می‌شود؟

■ این کار توسط گروه سوم ما یعنی گروه فارماکولوژی و طب کاربردی صورت می‌گیرد. عمده فعالیت این گروه در زمینه اثرات بیولوژیک عصاره‌های گیاهان بر روی موجودات زنده بخصوص انسان است. مطالعات بالینی که اینجا انجام می‌شود بر اساس الگوهای استاندارد شده جهانی است و نتایج آنها هم اعلام شده است. مطالعات بر روی هدف‌هایی مثل آنزیم‌ها که بینیم آنزیم‌ها در برابر این عصاره‌ها رفتارشان چه تغییری می‌کند.

در واقع، یک نوع غربالگری گیاهان است به عنوان این که آیا این گیاهان دارای خاصیت مورد

نظر هستند یا نه. مثلا آنزیمی که در درمان فشار خون جایگاه دارد را انتخاب می‌کنیم و عصاره‌های گیاهان دارویی مختلف را روی آن اثر می‌دهیم تا ببینیم که کدامشان می‌توانند بر روی این آنزیم موثر باشند. (مطالعات invitro). مطالعات سم‌شناسی هم که آیا اثرات سمی دارد یا ندارد، در این گروه صورت می‌گیرد.

□ طرح‌های پژوهشی این مرکز چه مواردی را شامل می‌شود؟

■ این پژوهشکده تاکنون بیش از ۴۲ طرح پژوهشی به صورت مستقل، یا با همکاری سایر مراکز مانند مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور، مرکز تحقیقات غدد و متابولیسم، دانشگاه علوم پزشکی تهران، مرکز تحقیقات رازی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله، دانشگاه شاهد و... به انجام رسانده است.

از جمله طرح‌های تحقیقاتی انجام شده می‌توان به اثر گیاهان دارویی در درمان بیماری اضطراب، افسردگی، آلزایمر، سیروز کبدی، فشارخون، هیپاتیت و دیابت اشاره کرد.

علاوه بر آن، مطالعاتی در زمینه کشاورزی برخی گیاهان دارویی نظیر آویشن، هوفاریتون، روناس، سیر و بابونه انجام شده است.

□ نمونه‌هایی از این دست

فعالیت، در خصوص شناخت خواص دارویی گیاهان را قبلا دیده‌ایم، وجه تمایز فعالیت پژوهشکده گیاهان دارویی با سایرین در چیست؟

■ کاری که ما کردیم این است که طب سنتی را به صورت علمی بررسی کردیم و آن را وارد جامعه و حتی جامعه پزشکی کرده‌ایم. متأسفانه جامعه پزشکی ما طب سنتی و گیاهی را چندان قبول ندارد و به همان طب ارتدکس و کلاسیک اعتقاد بیشتری دارد.

□ در واقع، عملکرد شما باورپذیر کردن این نوع درمان بود؟

■ بله، دقیقا این کار انجام شده و خیلی موثر بوده است.

□ شما اثرات آن را در کجا و چگونه دیده‌اید؟

■ در سرعت انتشار این تفکر و باز خوردی که از آن داشتیم. نتایج حاصل از پژوهش‌های این پژوهشکده تاکنون در معتبرترین مجلات و نشست‌های علمی داخلی و خارجی ارایه شده، که تعداد آنها بالغ بر ۱۲۰ مورد است. برخی از مقالات این پژوهشکده توسط خیرگزاری‌های معتبر داخلی و خارجی مورد توجه واقع شده و انعکاس وسیعی یافته است.

□ نتیجه مطالعات و تحقیقات انجام شده در این پژوهشکده، چگونه در اختیار

یکی از کارهایی که برای معرفی هر چه بیشتر چگونگی فعالیت پژوهشکده در داخل و خارج ایران انجام داده ایم، انتشار فصلنامه گیاهان دارویی است. این فصلنامه دارای رتبه علمی و پژوهشی است و به معرفی گیاهان دارویی می‌پردازد و در چندین سایت اطلاعاتی دنیا از جمله NAPRAIERT, Chemical Abstracts(CA), Index Copernicus, IMEMR, EMBASE, ایندکس می‌شود. به این ترتیب، تحقیقاتی که اینجا انجام می‌شود می‌تواند به تمام دنیا منتقل شود و دیگران به راحتی با این تحقیقات ارتباط برقرار کنند و آن را دنبال کنند.

تصمیم داریم در بین اعضای هیات تحریریه، عضو خارج از کشور هم داشته باشیم تا بتوانیم این ارتباط را بیشتر و منسجم‌تر کنیم.

از مطالعات و تحقیقات انجام شده توسط پژوهشگران خارجی هم استفاده می‌کنید؟

یک سری مقالات از خارج از کشور برای چاپ در فصلنامه برای ما فرستاده می‌شود، و این نشاندهنده این است که این نشریه، جایگاه خود را یافته است.

ضمن این که به طور طبیعی با چاپ این مطالب، ما در جریان پژوهش‌های دیگران قرار می‌گیریم و قطعاً قابل استفاده خواهد بود.

مخاطبان شما را چه کسانی تشکیل می‌دهند؟

ما از تمام ایران، مقاله دریافت می‌کنیم، آمار هم به ما می‌گوید که مخاطبان زیادی در بین حتی عموم مردم وجود دارند که به موضوعات این نشریه علاقه مند هستند و آن را دنبال می‌کنند. آمار بالای بازدید از سایت‌های imp.acir, www.imp.oc.ir، Contact که سایت اختصاصی ما است، نشان دیگری از این علاقه مندی است.

باتوجه به موضوع فعالیت پژوهشکده و علمی بودن آن، بایستی مطالبی فراتر از نشریه و در حد کتاب داشته باشید؛ آیا در زمینه انتشار کتاب هم، فعالیتی داشته‌اید؟

بله، انتشار یک سری کتاب در زمینه کشاورزی، کاشت، داشت، برداشت، اثرات گیاهان دارویی، عوارض جانبی و تداخلاتی دارویی که ممکن است وجود داشته باشد، چاپ کردیم که بیش از ۷ جلد کتاب شده و باز هم در دست چاپ وجود دارد.

برای جا انداختن این علم یا فعالیت در بین دست‌اندرکاران گیاهان دارویی و به طور کلی جامعه غیر تخصصی چه فکری

تأسیس مرکز خدمات تخصصی، کاری است که در زمینه پاسخگویی به سؤالات علاقه‌مندان در زمینه کشاورزی و کشت گیاهان دارویی، کرده‌ایم. در این مرکز یک صدای مشاور وجود دارد که در آن مشاوران مشکلات افراد را که با شماره ۶۶۴۶۲۱۷۹ تماس می‌گیرند بررسی و آنالیز می‌کنند و مشاوره‌های علمی، انجام می‌دهند. در برخی از روزهای هفته هم، بین ساعات ۴-۷ بعدازظهر می‌توانند با همین شماره با پزشک صحبت کنند و پاسخ سؤالات خود را بگیرند.

مانایی و بقای هر علم در آموزش آن به دیگران است، آیا پژوهشکده گیاهان دارویی

به این مهم اندیشیده است؟

آموزش از اصول کار ما است. و برای فراگیر کردن سطح آن، برایش سطح در نظر نگرفتیم و براساس سطح تخصص افراد، تشکیل می‌شود. کسانی که می‌لند اطلاعاتی در هر مرحله از مراحل کاری ما داشته باشند می‌توانند پس از درج آگهی محدودی که داریم دوره مورد نظر را انتخاب کنند و در این دوره‌ها، شرکت کنند و آموزش ببینند. این افراد می‌توانند از تمام مقاطع تحصیلی از دکترا تا

کار پژوهشکده گیاهان دارویی از بخش

کشاورزی، کشت، جمع‌آوری و شناسایی، مطالعات

به‌زراعی و به‌نژادی هست تا می‌رسد به اثر بخشی

گیاه، اثرات آن بر روی حیوانات آزمایشگاهی،

تشخیص اثرات سمی گیاه و در نهایت اثر دارویی آن

روی انسان.

افراد عادی باشند. فقط علاقه‌شان کفایت می‌کند و براساس سطح معلوماتی که دارند، دوره‌ها برایشان تدوین می‌شود.

دوره‌ها به صورت عملی برگزار می‌شود یا تئوری؟

در حال حاضر بیشتر کلاس‌های ما به صورت غیر حضوری برگزار می‌شود. آنهم به دلیل مشکلاتی که برخی برای حضور در کلاس‌ها دارند، جزوه‌ای در اختیار آنها قرار می‌گیرد. اما بخش عملی هم داریم که حضور در آنها اجباری است. این دوره‌ها در مزرعه نمونه‌ما، که در حقیقت یک کلکسیون زنده است صورت می‌گیرد. محل این مزرعه که در آن حدود نهصد گونه گیاهی وجود دارد در خود پژوهشکده است. در آنجا دو گلخانه داریم یکی شیشه‌ای، یکی معمولی و یک مزرعه کشت گیاهان دارویی و یک مزرعه کلکسیون که در واقع «هرباریوم» زنده است. برای آموزش و آشنایی با

عصاره‌گیری و آنالیز هم، کارگاه‌های کوچکی داریم که این برنامه‌ها در آنجا انجام می‌دهیم.

پژوهشکده گیاهان دارویی دقیقاً کجا قرار گرفته است؟

این پژوهشکده در مجتمع تحقیقاتی جهاددانشگاهی در کیلومتر ۶۵ جاده تهران-قزوین قرار دارد که چیزی حدود ۱۷ هزار مترمربع بنا دارد و ۹۲ درصد آن تکمیل شده و به زودی به اتمام می‌رسد و این دفتر مرکزی هم، که در حال حاضر در خیابان انقلاب است به آنجا منتقل خواهد شد.

دوره‌های آموزشی چه مدت طول می‌کشد و آیا مدرکی منبئ بر گذراندن این دوره‌ها ارائه می‌شود؟

می‌دانید که دوره‌های مجازی در دنیا، راه‌اندازی شده و بیشتر مدارکی که داده می‌شود براساس یک کلاس مجازی است که تشکیل می‌شود. تقریباً کاری هم که ما می‌کنیم به همان صورت است.

به طور معمول، مدت دوره، یک ماه است در پایان هم به آنها یک گواهی داده می‌شود. چون در دوره کوتاه مدت نمی‌توانیم مدرک خاصی بدهیم ولی درصدد هستیم دوره‌های آموزشی عالی و تحصیلات تکمیلی را راه‌اندازی کنیم و چون پژوهشکده هستیم از مدرک فوق لیسانس به بعد باید شروع کنیم. برنامه این دوره‌ها، تدوین شده و برای اخذ مجوز لازم به وزارتخانه مربوطه ارسال شده تا بعد از آن بتواند دانشجو جذب کند که - این دوره - دارای مدرک رسمی خواهد بود.

با سایر مراکز تحقیقاتی تعاملی هم دارید؟

خیلی از کارهای ما با سایر مراکز تحقیقاتی به صورت مشترک انجام می‌شود. مثلاً برای انجام کار بالینی احتیاج داریم از یک درمانگاه یا بیمارستان استفاده کنیم، که طبق توافقنامه‌ها و تفاهم‌نامه‌هایی که صورت می‌گیرد، طرح‌ها مشترک نوشته می‌شود و همکاری صورت می‌گیرد.

از نظر امکانات و تجهیزات آزمایشگاهی به قدر کفایت، تأمین هستید؟

تجهیزاتی را که لازم هست، داریم و به روز هم هست. دستگاه‌های آنالیز و اندازه‌گیری مثل GC-MS & freez Dryer, FPLC & hplc و... پژوهشکده را به یکی از مجهزترین مراکز کشور در

زمینه مطالعات و شیمیایی و دارویی تبدیل کرده است.

تجهیزات دیگری هم که ممکن است لازم شود، مثلا برای فرمولاسیون، معمولا از کارخانه های داروسازی کمک می گیریم. آن هم در حد کار کوچک در آزمایشگاه پژوهشکده انجام می شود و در حد وسیع با کمک کارخانه ها.

□ استقبال مراکز درمانی از نوع و نحوه عملکرد شما چگونه است؟

■ ما تا به حال وارد بحث درمان نشده ایم. اما اگر در درمان بخواهیم بحث کنیم می توانیم یک مثلث را در نظر بگیریم که یک ضلع آن مصرف کننده، یعنی مردم هستند یک ضلع کسانی اند که خدمت ارائه می دهند، مثل پزشکان و یکی هم، مراکز تحقیقاتی و تولید هستند. ما در واقع، ضلع سوم این مثلث هستیم. خوشبختانه ما در این مسیر تنها نیستیم. چندین کارخانه داروسازی در کشور داریم که به ایجاد انگیزه در کادر درمانی برای استفاده از گیاهان دارویی می پردازند. مردم هم به استفاده از این داروها اعتقاد قلبی دارند. وجود ۶ هزار عطاری در سطح تهران نشان استقبال مصرف کننده است. اگر کادر درمانی متخصص دارای مدرک در این زمینه ضعیف عمل کند و

اطلاعات ندهد، مردم به سراغ کسان دیگر می روند و این در واقع هشدار است برای جلوگیری از سوءاستفاده. این امر می طلبد که تصمیم گیرنده ها و برنامه ریزها، آموزش این طب را در برنامه هاشان بگنجانند. مثلا دوره هایی را در لابلای درس دانشجویان پزشکی قرار دهند یا این که بعد از اتمام واحدهای خودشان، به صورت دوره های مکمل تصویب شود و پزشکانی که مایل باشند این دوره ها را پاس کنند. خیلی از پزشکان

وقتی نتیجه تحقیقات را بخصوص به صورت یک مقاله علمی مشاهده می کنند، تاثیر می گیرند و نتیجه حاصل می شود. کما این که سال گذشته، شربت آویشن بیش از اکسپکتورانت، فروش داشت.

□ یکی از اهداف پژوهشکده را ترویج فرهنگ استفاده از گیاهان دارویی در سطح ملی ذکر کردید. این امر تا چه حدی، محقق شده است؟

■ این بحث فرهنگ سازی است و متأسفانه در ایران وجود نداشته است ما همیشه دنباله رو روش های غربی بودیم و طب سنتی خودمان به عللی، مهجور مانده است.

خوشبختانه، اخیرا این رویکرد ایجاد شده و به سمت استفاده از این طب می روند و آموزش لازم را می بینند. مثل انجمن حجامت ایران، که این آموزش را به پزشکان عمومی می دهد. ببینید، مردم اعتقاد دارند و استفاده می کنند و خیلی مایل هستند که به

سمت کسی بروند که مطمئن تر باشد. شما اگر بیماری داشته باشید بین پزشک و تکنسین، به پزشک مراجعه می کنید و حتی در میان پزشکان هم به پزشک متخصص مراجعه می شود، برای این که اعتماد بیشتر است.

ما نشان می دهیم که این نیاز هست و این تقاضا وجود دارد. حالا عرضه آن توسط کسانی است که در وزارتخانه ها قرار گرفتند و باید این دوره ها را بگذرانند. در تمام دنیا، طب سنتی مثل طب چینی و طب سوزنی و... حتی تدریس و مدرک ارائه می شود. این نشان می دهد که می خواهند این نوع طبابت را از حالت زیرزمینی خارج کنند و روی آن کنترل و نظارت داشته باشند این مهمترین بخش قضیه است.

□ باتوجه به روند پیشرفت پژوهشکده، تا چه حدی خود را به اهداف اولیه نزدیک می بینید؟

■ ما در دوران گذار هستیم و در واقع، در نقطه عطف قرار گرفتیم، خوشبختانه، با تبلیغاتی هم که صورت می گیرد هم جامعه متخصص، هم عموم مردم نسبت به موضوع آگاهی دارند و این سبب می شود که، انرژی کمتری در این راستا صرف کنیم. هدف ما، هیچ غایتی ندارد، هدف سلامتی

□ از جمله طرح های تحقیقاتی انجام شده می توان به اثر گیاهان دارویی در درمان بیماری اضطراب، افسردگی، آلزایمر، سیروز کبدی، فشارخون،

هیپاتیت و دیابت اشاره کرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

است. برای این منظور به یک داروی جدید می رسید حالا می تواند داروی جدید بعدی معرفی شود و الخ...

برداشت کوتاه مدت از سرمایه گذاری برداشت درستی نیست. ما به آنچه می خواستیم رسیدیم حالا باید در جهت گسترش با آن قدم برداریم و حیطه فعالیتیمان را وسیع تر و عمیق تر کنیم.

□ دستاورد این تحقیقات و پژوهش ها چه بود؟

■ کسب رتبه اول مراکز تحقیقاتی یک تا سه ساله مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سال ۸۰ و ۸۱، نگهداری و توسعه بزرگترین کلکسیون گیاهان دارویی کشور، دریافت مجوز اجرای برنامه مدون آموزش مداوم از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و درج نتایج حاصل از تحقیقات پژوهشکده در منوگراف اسکوپ (Escop) در سال ۲۰۰۴ از دستاوردها و

افتخارات این پژوهشکده بوده است.

□ بودجه این مرکز از کجا تأمین می شود؟

■ قبل از این که به عنوان مرکز تحقیقات وزارت بهداشت مصوب شویم بودجه ما از ردیف بودجه جهاد دانشگاهی یا از درآمدهایی که کسب می کرد بود. الان هم قسمتی از بودجه را جهاد می دهد ولی با پی گیری های به عمل آمده توانستیم یک ردیف مستقل بودجه از سازمان مدیریت و برنامه ریزی بگیریم که بسیار ناچیز است و کفاف کار پژوهشی را نمی دهد. یکی از مزایای پژوهشکده این است که با توجه به بودجه بسیار محدودی که داریم خیلی از بودجه مورد نیاز را از کارهای کارفرمایی که از بیرون می گیرد تأمین می کند.

این باعث می شود که فعالیت ما هم در جهت درآمدزایی باشد و هم ارتباط با صنعت را حفظ می کند. یعنی هم مشکلات مشاوره ای و آنالیز صنعت به این صورت حل می شود و هم برای ما درآمدزاست.

□ در پایان، اگر نکته ای را در ارتباط با فعالیت پژوهشکده و مسایل آن لازم به ذکر می دانید بفرمایید.

■ من فکر می کنم تحقیقات روی گیاهان دارویی همه جا انجام می شود. می دانید تعداد زیاد گیاه در دنیا و بخصوص ایران به خاطر شرایط آب و هوایی که انواع گیاهان دارویی رویش دارد، خودش یک امتیاز است. بنابراین، حتی در مورد یک گیاه اگر چندین مرکز تحقیقاتی بطور مشترک کار کنند، باز هم کم است و وجود یک مرکز نمی تواند نافی مراکز دیگر باشد بلکه اینها باید با هم کار کنند.

نظر من این است که در سیاست های کلان کشور در جهت این تحقیقات، یک برنامه استراتژیک تدوین شود و بگوید که مثلا ما در ۴ سال آینده می خواهیم برای بیماری مهمی مثل قلبی و عروقی یا بیماری متابولیکی مثل دیابت یا بدخیمی ها و بیماری های شایع و... منابع گیاهی را به عنوان داروهای جدید معرفی بکنیم و برسانیم به سطحی که بتوانند جایگاهی در درمان بیابند.

برای آن یک بودجه تحقیقاتی در نظر گرفته شود و جذب شود. بعد مراکز با یکدیگر بر سر یک هدف واحد، همکاری کنند و داروی جدید تولید شود. مراکز تحقیقاتی هم برای جذب بودجه تلاش کنند و در جهتی تلاش کنند که دولت، کشور و جامعه از آنها می خواهد.

به این ترتیب، شما هر تحقیقی را انجام نمی دهید. تحقیقی که میل پژوهشگر است و خوب است و می تواند در کل مؤثر باشد ولی به خاطر منابع و بودجه محدودی که داریم، چه بهتر که این تحقیقات جهت یافته و هدفمند باشد.